

4.2.2016

IHMISOIKEUSTYÖTÄ TEKEVIEN JÄRJESTÖJEN VERKOSTON PUHEENVUORO

Kiitos mahdollisuudesta käyttää yhteinen puheenvuoro 17 ihmisoikeustyötä tekevän järjestön puolesta. Ihmisoikeusliitto on vetänyt vuoden ajan verkostoa, joka kokoaa järjestöjä yhteiseen tiedonvaihtoon ja vaikuttamistyöhön.

Me järjestöt toivomme, että hallitus valmistaa nyt ensimmäistä perus- ja ihmisoikeuksien toimintaohjelmaa kunnianhimoisemman ja tavoitteellisemman ohjelman. Ei riitä, että jo olemassa olevat lainsäädäntö- ja muut hankkeet listataan ohjelmaan. Toimintaohjelma on osa prosessia, jolla luodaan jatkuvuutta perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen Suomessa.

Tulevassa toimintaohjelmassa tulisi verkostomme mielestä korostua vahvasti perus- ja ihmisoikeusvaikutusten ennakoarviointi sekä ihmisoikeuskasvatus.

Perustuslain 22 § velvoittaa julkista valtaa turvaamaan perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen. Se edellyttää aktiivisia toimia. Perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen tulee huomioida niin lainsäädäntö- ja talousarviovalmistelussa, hallintoviranomaisissa ja tuomioistuimissa kuin muussakin julkisen vallan toiminnassa.

Vaatus ihmisoikeusvaikutusten arvioinnista voi kuulostaa paperinmakuiselta. Vaikutusten arviointi voi kuitenkin estää sen, että Suomi tulee syyllistyneeksi ihmisoikeusloukkauksiin tai lisänneeksi eriarvoisuutta ihmisten välillä. Pahimmillaan ilman arviointia toteutetut lakiuudistukset voivat johtaa ihmisoikeustilanteen huononemiseen maassamme.

Esimerkiksi hallituksen tuore lakiesitys, jolla heikennetään turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa useilla tavoilla, uhkaa muun muassa mahdollisuuksia tunnistaa kidutuksen uhrin tai erityisen suojelun tarpeessa olevat henkilöt. Lakiesitystä viedään kiireellä eteenpäin eikä sen vaikutuksia turvapaikanhakijoiden oikeusturvaan ole arvioitu.

Myös sosiaaliturvan leikkaukset uhkaavat ihmisoikeuksien toteutumista maassamme. Hallitus on muun muassa nostanut palvelumaksuja, leikannut lääkekorvauksia ja jäädyttänyt etuusindeksejä. Samoillem ihmisille kasaantuvien leikkausten yhteisvaikutukset voivat olla dramaattisia. Kaikki tämä tapahtuu tilanteessa, jossa Euroopan Neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitea on jo moittinut Suomea alimman perusturvan liian alhaisesta tasosta.

Ohjelman toiseksi painopisteeksi verkostomme esittää ihmisoikeuskasvatusta. Viranomaisien ihmisoikeusosaamista on vahvistettava määrätietoisesti. Viranhaltijat kaikilla hallinnon tasoilla ja aloilla tarvitsevat systemaattista koulutusta perus- ja ihmisoikeuksista. Ohjelmaa laaditaan aikana, jolloin eri ihmisryhmien vastakkainasettelut, syrjintä, rasismi ja vihapuhe ovat lisääntyneet. Suomen kouluissa, oppilaitoksissa ja täydennyskoulutuksessa annettava ihmisoikeuskasvatus ja -koulutus ei ole riittävää. Ihmisoikeuskoulutusta tarvitsevat työnsä tueksi niin poliisit, päättäjät, tuomarit ja opettajat kuin sosiaali- ja terveysturvaviranomaiset. Ohjelman tulee sisältää kansalliset tavoitteet ja toimenpiteet ihmisoikeuskasvatuksen ja -

koulutuksen toteuttamiseksi eri opinnoissa ja toimialoilla siten, kuin Ihmisoikeuskeskuksen vuonna 2013 valmistuneessa selvityksessä suositetaan.

Tähänastisissa keskusteluissa viranomaiset ovat korostaneet meille järjestöille, että toimintaohjelman toteuttamiseen ei varata rahaa. Me järjestöt olemme tietoisia taloudellisista realiteeteista mutta haluamme kysyä: uskooko hallitus, että ohjelma voidaan toteuttaa ilman sille varattuja resursseja? Olemme huolissamme niin viranomaisten kuin kansalaisjärjestöjenkin mahdollisuuksista tehdä ihmisoikeustyötä Suomessa.

Toki ihmisoikeuksien edistämässä on kyse resurssien lisäksi paljon myös poliittisesta tahdosta. Esimerkiksi translain uusiminen turvaamaan kaikkien ihmisten ihmisoikeudet ei maksa mitään ja tehokas naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisy säästäisi huomattavia summia joka vuosi.

Lopuksi kiitän usean järjestön puolesta hallitusta lämpimästi ohjelman valmistelun aloittamisesta ja toivotan viisautta ja rohkeutta tärkeään tehtävään. Ohjelman laatiminen on merkittävä signaali siitä, että perus- ja ihmisoikeudet ovat Suomelle tärkeitä niin kotimaan kuin kansainvälisessä politiikassa.

Amnesty International Suomen osasto

Ensi- ja turvakotienliitto

Ihmisoikeusliitto

Kynnys ry

Lastensuojelun Keskusliitto

Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Mielenterveyden keskusliitto

Naisasialiitto Unioni

Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry

Pakolaisneuvonta ry

Pelastakaa Lapset

Seta ry

Suomen Mielenterveysseura

Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry

Uskontojen uhrien tuki UUT ry

Trasek ry

Vammaisfoorumi

Yhteyshenkilö:

Kaari Mattila, pääsihteeri, Ihmisoikeusliitto. kaari.mattila@ihmisoikeusliitto.fi